

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De alia specie grauitatis, quæ maiestas dicitur. Capvt III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

desinunt, furtium dedecore corruptæ, vidua antequam nupte, non mariti, sed Christi adultere, quam fuerant proxiis ingentibus virgines destinatae, tam magna supplicia pro amissa virginitate sensura.

Mihi verò videtur quot verba, tot spargi fulmina, sensus sunt grandes, & heroici, *Ut prodidat lauacro ista non abluit, & spectaculum, de lauacro facit.* Deinde, sic ergo frequenter Ecclesia Virgines suas plangit, sic ad infames varum, ac detestabiles fabulas ingemiscit, & eū dixisset, *Illic omnis exiuit cum amictu vestis,* non addidit referri hoc ab Herodoto, historiae libro primo, & dici in persona Gygis, de vxore Candaulis Regis, & sic in Græco haberi, *ἄνα δὲ χιτῶν ἐξέδου μὲν τὸν υἱὸν ὑεταί, ἔτηρ ἀπὸ γυναι.* Tum Dionysium Halicarnassensem, in libro *περὶ οὐδένων ὀνομασίαν* hæc Attico stylo reddidisse, cum ab Herodoto Ionice conscripta essent. Hæc enim omnia dicendi grauitatem attulissent, & ex Episcopo fecissent sophistam.

Generosa præterea sunt insectationes, *Impudicè tu neminem conspicias, sed ipsa conspicere impudicè.* Et si quæ sunt (qualis est ista) figurae dictionis, auant sine vlla affectione, *vt, quæ cum viros, atque à viris nuda videntur, turpiter, ac videntur.* Tum verba grauius anhelata, vt pro Virginitatem produnt. Pudori, ac pudicitiae dicata corpora prostituunt, & reliqua proflus similia.

Augustini Inueniuntur etiam pleraque apud Diuum Augustinum grauius, & Augustinum grauius dicta, vt de filio matrem pulsante à Donatistis baptizato, *In matrem sanguinem fremens albis vestibus candidatur: caditur mater carnalis, in membris quibus genuit, & pauit ingratum.* Atverò Ambrosij dictum ad Calligonium, num videtur ex alta quadam mente, & his generositatis grauius, & præsidij instructa fluere. Cum enim hic aulicus impius satelles audaciæ dixisset, *Tu me vivo contemnis Valentinianum, caput tibi auferam, & vitam.* Retorsit vir sanctus dignam Ambrosio vocem, *Penam impleas, quod minaris. Ego lubens patiar, quod Episcopi, tu facies quod speras.* Sed tamen Ambrosius, & Augustinus in hoc genere conuicatorio, plus habent nonnunquam suauitatis, & maiestatis, quam præstæ acrimoniæ.

Palladius Magnus quoque ille Antonius licet istius in Lausiaca, factæ expertus esset eloquentiæ, augustæ cuiusdam grauitatis, in suis sententijs reliquit vesti-

gia, qualia sunt ista, quæ Eulogio consulenti respondit. Is quippe mutilatum, pauperem, & omnino ope destitutum domo exceptum per quindecim annos indulgentissimè aluerat, à quo homine scilicet ingrato contumeliis indignissimis vexabatur, quibus permotus quasi ab illo Magno, an mutilatum abijceret. Tum Antonius, *Abijcias tu eum Eulogi: at quæ eum creauit non abijcit, si tu abijcias.* Deus sufficit tibi te meliorem, qui eum colligat. Deinde ad mancum, maledicum conuersus, *Mutilare, maculare, caelo & terra indignè, non cessas, cum Deo pugnare, &c.* quibus vocibus ambos quasi fulmine affatos dimisit.

De alia specie grauitatis, qua maiestas dicitur.

CAPVT III.

Est & alia species grauium, qui in eo quidē cum prioribus conueniunt, quod leuia queque, & friuola, declinent, spiritus habeant rerum altissimarum, iisque lubenter innutrantur. Sed in eo differunt, quod alij plus habeant siccitatis, & adipalis generis. Itaque amant argumenta splendida, grandia, sublimia, dicunt rationibus, non modo solidis, sed quod magis delectat speciosis, nec pressè quidem, & subtiliter, & enucleare, sed amant circuitum, & pompam, ab omni tamen redundantia, & affectatione seuinctam. Doctrinam nec ostentant puerliter, nec premunt obscure, magnas habent orationis diuitias, sed sine fuce habent, thesaurum sapientiæ, sensus dices, verba grandia, tractus lenissimos, figuras dignitate magis quàm venustate decoras.

Ad summum mihi videntur quasi eximia magnitudinis balneæ ferri tranquillo mari, secumque longos aquarum tractus, & flexuosos reciproantium vndarum vortices agere. Talis est nonnunquam Diui Chrylostomi stylus, vbi ab illo populari sermone leniter affurgens vibrat se in altam mysteriorum caliginem, & arcana quadam Theologiæ grandiore stylo prosequitur. Talis Diuus Gregorius Nazianzenus, vbi de Deo, & sacrae doctrinæ maiestate verba facit, orationemque, non iam pressè, & adstrictam, sed paulo uberius explicatam fundit.

S. Anthonij admirabilis grauitas.

Grauitas in Xristo qua?

Seca

Sed maximè excellit Diuus Dionysius A-
peoragita, qui profectò totus in istis diuinæ
naturæ nominibus perferendis defixus, &
splendidissimarum rerum perfusus cogitatio-
nibus, incipit

Ad aliorque uideri

Nec mortale sonans.

Quo enim genio hæc dicit:

*Dionys. A-
peor. de di-
uin. nomi-
nib. c. 4.*

Αλλ' ὡς περ ἡμᾶς ἐν μέσῳ παραδραμῶν
διαπέφυγε, καὶ τ' ἄν' αἰθρῶν ἀρχῶν, καὶ
ἀποπερατώσεων αἰτία, τ' ἀγαθῶν, τῆς ἀ-
ναύτης, καὶ ἀμενῶς, καὶ δὴ ἀναλλοιώτου ταύ-
της τῆς οὐσίας, καὶ τῶν ἀλόφων εἰ οὕτω χρῆ-
φάναι, τῆς παμμεγέθους οὐρανοσπορίας κινή-
σεως, καὶ τῶν ἀσφῶν τάξεων, καὶ εὐπρεπειῶν,
καὶ φάτων, καὶ ἰδρύσεων, καὶ τῆς ἐν ἰστέρω
μεταβατικῆς πολυκινήσεως, καὶ τῶν δύο
φωσέρων, οὗς τὰ λόγια καλεῖ μεγάλας, ἀπὸ
τῶν αὐτῶν εἰς τὰ αὐτὰ περιοδικῆς ἀποχε-
τασάσεως, καὶ δ' ἄς εἰ παρ' ἡμῶν ἡμέραι καὶ νύ-
κτες ὀριζόμενοι, καὶ μῆνες, καὶ ἐνιαυτοὶ μέ-
γιστα, τὰς τῶν χρόνων καὶ τῶν χρόνων κυκλικῶς
κινήσεις ἀφορίζουσι καὶ ἀριθμοῦσι, καὶ τάξουσι,
καὶ σιωτῶσι.

Auditis hic bonum quod principia, sine-
que rerum celestium complectitur, bonum
sine incremento, sine diminutione, sine mu-
tatione, bonum à quo uniuersa celestium or-
bium conuersio, & astrorum leges, & pulchri-
tudo, & lumen, & stabilitas, & multiplices
cursus errantium stellarum, & solis, ac lunæ
reciproci circuitus, quibus dierum, & nocti-
um curricula definiuntur, & menses, & anni,
sua per vestigia redeunt temporum vicissi-
tudines describuntur, ordinantur, continen-
tur.

Ego Græca intelligentibus loquor, neque
enim illa vis uerborum nisi satis commodè lati-
nis auribus potest explicari, & puro multum
Dionysio detrahi, quoties latine redditur ad
verbum. Num uidetur hic de Deo, & pulcher-
rimo eius officio uerba faciens, quasi Aquila
ex hominum conspectu subductus, con-
tentissimo volatu se in altas nubes induere,
& illic inter fulminum iactus, inter nives, &
grandines ludere, mox inter stellas spatia-

*Dionys. An-
gelus loquens
à turbino.*

Verum ubi Triadem illam speculatur, ubi
de uerbo diuino diserit, & mysteriorum di-

uinorum maiestatem depingit, non iam est a-
quila, sed Angelus quispiam loquens è turbi-
ne, aut ut Elias, igneo curru deuectus, supra
nubes, & pluias, & ventos, & quicquid mor-
tale est, audacissimo nisu confurgit, ut:

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἡ ἀληθείας λόγον ὑπερ-
καίται τ' αἰθρῶν ἢ ὑπερβῶσι ἀοριστία, καὶ τ'
νοῶν ἢ ὑπερ νῆμ ἐνότης. καὶ πάσαις διανοίαις
ἀδιανόητόν ἐστι τὸ ὑπερ διάνοιαν εἶναι, ἀρή-
της τελόγου παντὶ, τὸ ὑπερ λόγον ἀγαθῶν, ἐ-
νας ἐνοσωοῖος ἀπάσης ἐνάδου, καὶ ὑπερβῶσι
οὐσία, καὶ νῆς ἀνόητου, καὶ λόγου ἀρήτου
ἀλογία, ἀνοησία, καὶ ἀνωνομία κατὰ μὲν τ'
δντων αἴτια.

*Idem de di-
uinis nomi-
nib. c. 4.*

Quæ est illa substantiarum super omnem
substantiam immensitas, unitas mentium su-
pra omnem unitatem, unum illud nullo qua-
tuscumque sit intellectu comprehensum, sed
quod nec comprehendi potest, nec oratione
explicari, utpote supra omnem orationem
constitutum unitas uinculum omnis unita-
tis, supersubstantialis substantia, intellectus
inuestigabilis, uerbum inenarrabile, quod to-
tum hoc absorbet, & rebus omnibus silenti-
um, stuporem, hæsitantiam inijcit. Nonne
uerba ipsa si consideres, diuinum quendam
futorem spirant eloquentiæ.

*De uitijs contrarijs grauitati, ac primùm
de leuitate orationis.*

CAPVT IV.

Hic grauitati contraria est leuitas quæ-
dam styii puerilis, quæ qui laborant, tales
plerumque deprehenduntur. Dicunt argumē-
tis leuibibus, & pictorio duntaxat inductis ra-
tionibus, quibus si guttam asperferis, colli-
quescent: si quid minima probabilitate per-
culit animos, hoc statim arripiunt, nec ponderant
utrum ceruix capiti, an pes hæreat, ita-
que sæpè suis telis se iugulant. Sectantur u-
bique iucunda, seria nec capere possunt, nec
amare, quærun aurium lenocinia, carpunt
indique flosculos, conquisitas aliquot uerbo-
rum uolans ubique aspergunt, & tristia uer-
nanti etiam sermone sæpius explicant. Intru-
dunt uolentas historias, perspergunt omnia
similibus, continuant totas orationes descri-
ptio-